

KRISTÓ GYULA

Középkorkutatás Szegeden (Egy műhely anatómiája)

„Előzmények”

A mikor Benda Kálmán a *Szegedi Középkorász Műhely* első kiadványát kézbe vette, az „egylet” nevére azt jegyezte meg, hogy bizony szebb nevet is választhattak volna, mert ez őt az éhenkórászra emlékezteti. Az érintettek válasza erre csak az lehetett: a gondolattársítás bizony nem áll messze a valóságtól, hiszen Szegeden tízvalahány „éhenkórász” (rosszul fizetett), ráadásul a vidéki lét terheit hordozó középkorkutató (egyetemi, főiskolai oktató, levéltáros) hozott létre egy szervezetet. Ez 1992-ben történt. A szegedi középkorkutatás gyökerei ennél messzebbre nyúlnak vissza. A két világháború között rövidebb ideig a szegedi egyetem tanára volt a már idős Márki Sándor, a fiatal Mályusz Elemér és Deér József, igazán hosszú időt, 17 évet azonban csak a bencés Erdélyi László töltött Szegeden. A második világháború utáni első negyedszázadban Lederer Emma egyévi és Kulcsár Zsuzsanna négyévi szegedi „vendégszereplését” nem számítva igazán jelentős középkorkutató nem működött Szegeden. Wittman Tibor ugyan középkori tanszéket vezetett (de ez az akkori idők szóhasználatának megfelelően a feudalizmussal volt egyjelentésű), ám kutatásai a tényleges középkorra, a 16. század előtti korszakra sem ekkor, sem korábban nem terjedtek ki, sőt 13 éves szegedi működése már a Latin-Amerika-kutatás jegyében telt el. A középkori (valójában feudális kori) egyetemes történet 1952-ben kapott önálló tanszéket Szegeden (első vezetője Kulcsár Zsuzsanna), a középkori (feudális kori) magyar történet pedig 1964-ben (első vezetője rövid időre Wittman Tibor). Utóbb mindkét tanszéket huzamosabb ideig újkorkutatók vezették. A helynek tehát nem volt szelleme; az „előzmények” csak időbeli, de nem oksági előzmények. E sorok írója Erdélyi Lászlótól csupán annak íróasztalát örökölte, Mályusz Elemértől pedig gyakori beszélgetései során unos-untalan azt hallotta: milyen borzalmas hely volt egy középkorkutató számára a 30-as évekbeli Szeged — levéltár, könyvtár és szakmai közeg nélkül.

Elindulás és megtorpanás

A szegedi középkorkutatás a második világháború utáni második negyedszázadban valószínűleg azzal indult el a felemelkedés útján, hogy e sorok írója az 1970-es évek elején összefogott az ókortörténésznek indult és a klasszika-filológiai pályán előrehaladó Makk Ferencsel, s 1972-ben a *Történelmi Szemle* hasábjain közzétették *Krónikáink keletkezéstörténetéhez* című rövid tanulmányukat. Ebben a szakmában

korábban nem dívott a csoportmunka; a középkorkutató alkotása individuális tevékenység eredménye volt. Úgy gondolom, azt a halványan felsejlő tényt, hogy Szegeden — hosszú évtizedek után — újraindultak a középkori kutatások (s ezek immár nem egy ember nevéhez fűződnek), az 1973–1974. év jelezhetette. Makk Ferencel és Szegfű Lászlóval közösen ekkor adtuk ki két kötetben „korai” helyneveink adattárát a szegedi egyetem *Acta Historica* sorozatában. Ebben korábban is jelent meg egy-egy, talán nem is figyelmen kívül hagyott középkori tárgyú írás, de ettől kezdve rendszeresekké váltak a középkori számok. Bár a középkor a Kádárkorszak tudománypolitikájának három t-s osztályozási rendszerében (támogatás, túrés, tiltás) a középső kategória alsó felében foglalt helyet, ha nem is nagy számban, de jöttek középkor iránt érdeklődő szakdolgozók, mindjárt 1962-ben az azóta középkorból habilitált Blazovich László, majd ezt követően a miskolci egyetemen — a közelmúltban bekövetkezett haláláig — a középkort docensként oktató Jánosi Monika vagy a pécsi egyetemen tanszéket vezető Font Márta docens és még többen mások. E sorok írója témák adásával, rendszeres konzultációkkal segítette munkájukat, jóllehet legtöbbjüknek egy ideig még halvány esélyük sem volt arra, hogy „hivatásos” középkorkutatóként praktizáljanak, miközben a felsőoktatási intézmények (főleg főiskolák) legtöbbször teljesen kívülállók „oktatták” a középkort. Nem sikerült még a szegedi intézményesülés sem. A középkori magyar tanszéket újkorkutató vezette (egészen 1983-ig), aktívan középkort művelő szakember nem is oktatott e tanszéken. Engem eldugtak egy történeti segédtudományi „tansámlira” (tanszéki csoport), Makk Ferenc a Klasszika-Filológián ógörögöt és klasszikus latint tanított, Szegfű László éveket könyvtári folyóirat-osztályon dolgozott, Font Márta — legalább egyetemen — orosz tanszéki oktató lehetett, Blazovich László kollégiumi nevelőként, Jánosi Monika szakközépiskolai tanárként, Tóth Sándor László (aki ma Szegeden vezeti a középkori és kora újkori magyar történeti tanszéket) gimnáziumi tanárként indult. Nem voltak ösztöndíjak (belföldiek sem, nemhogy külföldiek), nem léteztek pályázatok, a nemzetközi kapcsolatok befagyasztott állapotban voltak, az egyetlen kitörési lehetőséget az aspirantúra jelentette. Aligha véletlen, hogy jómagam a 60-as években levelező, Makk Ferenc és Szegfű László a 70-es években ösztöndíjas aspiránsok lettek.

Felemelkedés

A fordulat, amely egyenes vonalúvá tette a felemelkedést, az 1980-as évek első felében következett be. Magam 1983-ban átvettem a középkori és kora újkori magyar történeti tanszék vezetését, 1984-ben Makk Ferenc irányításával a történeti segédtudományoknak tanszéke jött létre Szegeden. A szakma intézményesült; saját hallgatóink, fiatal szakemberek foglalták el a két tanszék álláshelyeit (pl. a középkori magyar tanszék állománya teljesen kicserélődött), az „idősebbek” is helyükre kerültek (egyetemekre, Blazovich László levéltár, Szegfű László főiskolai tanszék élére). Az 1990-es évek elején a középkori egyetemes történeti tanszéken is megtörtént a frontátörés, Engel Pál személyében középkorkutató vette át a tanszék ve-

zetését, utóda is középkorász. Ma a szegedi egyetemen, levéltárban, főiskolán, múzeumban tucatnyi középkorkutató dolgozik. Részvételükkel alakult meg 1992-ben a Szegedi Középkorász Műhely (amely a sokéves korábbi munkálkodásnak adott szervezeti keretet), rájuk építve indult el a szegedi egyetemen 1993-ban a medievisztika szakképzés (amely már diplomás szakembereket is kibocsátott), majd 1994-ben a középkori doktori képzés (jelenleg két évfolyamon 14 hallgatóval).

Eredmények

Az alábbiakban csak azokról a vállalkozásokról szólok, amelyek nem kifejezetten egyéni teljesítmény eredményeképpen születtek meg. A Műhely kétségtelenül legnagyobb vállalkozása az *Anjou-kori oklevéltár* megindítása és gondozása. Ez egy emberöltő alatt Károly Róbert kora (1301–1342) valamennyi magyar vonatkozású oklevélnek regeszta formában való közlésére vállalkozik kritikai apparátussal együtt. Érdeme akkor méltányolható igazán, ha ismerjük a magyar forráskiadás sanyarú helyzetét meg az Anjou-kori kutatások rendkívül visszamaradt voltát. Eddig öt kötete jelent meg Blazovich László, Géczy Lajos és e sorok írója gondozásában, az 1301–1314. és az 1323–1324. évek anyaga. A szegediek mellett más erőket is felvonultató *Korai magyar történeti lexikon* (főszerkesztője Kristó Gyula, szerkesztői Engel Pál és Makk Ferenc) több, mint 2 ezer címszóban tárgyalja a Kárpát-medence és a magyarság 800–1400 közti történetét 170 szerző közreműködésével. Az 1980-as években külön-külön kötet (Makk Ferenc, Marosi Ernő és Kristó Gyula munkája) foglalkozott III. Bélával és Károly Róberttel, magyar fordításban téve közzé a korukra vonatkozó legfontosabb kútfőket, bemutatva a jelentős művészettörténeti emlékeket (*III. Béla emlékezete, Károly Róbert emlékezete*). Szegedi szerzőpáros (Sz. Galántai Erzsébet és e sorok írója) rendezte sajtó alá Thuróczy János krónikája kritikai szövegkiadását. A Szent István-évben, 1988-ban napvilágot látott *Az államalapító* című kötet valamennyi tanulmánya, szám szerint hét, szegedi szerző munkája. Makk Ferencnek és e sorok írójának *Az Árpád-házi uralkodók* című közös munkája Magyarországon kívül Ukrajnában és Szlovákiában is megjelent, átdolgozott kiadása *Az Árpád-ház uralkodói* címet viseli. A Szegedi Középkorász Műhely gondozásában 1992 óta létező *Szegedi Középkortörténeti Könyvtár* sorozatnak eddig nyolc kötete jelent meg, köztük olyan kollektív munkák, mint a Mályusz Elemér szellemi hagyatékára építő *Középkori históriák oklevelekben* című oklevél-válogatás, a 16. század eleji humanista, Ludovicus Tubero munkája magyar vonatkozású részeinek első magyar fordítása (*Kortörténeti feljegyzések. Magyarország*, Blazovich László és Sz. Galántai Erzsébet munkája), a *Kun László emlékezete* kötet, egy forrásszöveg-gyűjtemény a történelemtanárok számára (*Szent Istvántól Mohácsig*, Blazovich László, Makk Ferenc és e sorok írója munkája), valamint a honfoglalás írott forrásait magyar fordításban, gazdag magyarázó szövegek kíséretében közreadó kötet. Szegedi kezdeményezésre, Engel Pál, Kubinyi András és Kristó Gyula jóvoltából a történelem szakos hallgatóknak egyetemi jegyzet áll rendelkezésükre a 895–1490 közti időszakra vonatkozóan. A Makk Ferenc szerkesz-

tésében publikált kétkötetes egyetemi jegyzetben (*Fejezetek a régebbi magyar történelemből*) összesen 14 tanulmány foglalkozik a középkorral. A Szegeden szerkesztett *Aetas* című évnegyedes folyóirat már több tematikus középkori számot adott ki. Kivették részüket a Műhely tagjai helytörténeti alkotások létrehozásából is. A Szegedi Középkorász Műhely tagjainak tematikus egységek szerint rendszerezett tudományos tevékenységéről az alábbi bibliográfiai összeállítás ad képet.

Hogy a felfelé ívelő pálya folytatódik-e, sok körülménytől függ a kutatások anyagi megalapozottságától kezdve a hazai és nemzetközi központokkal való kapcsolattartáson át az eredményekben testet öltő erőfeszítések szakmai-társadalmi megbecsüléseiig.

Bibliográfia

Az alábbi könyvészeti összeállítás a szegedi középkorkutatók azon munkáiról ad tematikusan, 12 címszó alatt képet, amelyek kollektív tevékenység keretében készültek, illetve egyéni produktumként közösen vállalt cél megvalósítását szolgálták. A témák sorrendje nagyjából azok feldolgozásának időrendjéhez próbál igazodni. A lista nem foglalja magában a műhely tagjainak saját kezdeményezéséből készült írásait.

A címléírásokban az alábbi rövidítéseket használtam:

AUSz. AH. = Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Historica.

SzKK. = Szegedi Középkortörténeti Könyvtár.

1. Helynévkutatás

Kristó Gyula–Makk Ferenc–Szegefű László: Adatok „korai” helyneveink ismeretéhez. I–II. *AUSz. AH* 44 (1973) 96 l. + 1 térkép; 48 (1974) 55 l. + 1 térkép. [Reprint: 1977.]

Kristó Gyula–Makk Ferenc–Szegefű László: Szempontok és adatok a korai magyar határvédelem kérdéséhez. *Hadtörténelmi Közlemények* 20 (1973) 639–660. 1.

Kristó Gyula: Szempontok korai helyneveink történeti tipológiájához. *AUSz. AH* 55 (1976) 99 l.

2. Magyar őstörténet

Bevezetés a magyar őstörténet kutatásának forrásaiba. I/1–IV. Szerk. Hajdú P.–Kristó Gy.–Róna-Tas A. Tankönyvkiadó, Bp. 1976–1980. Makk Ferenc és mások: Görög és bizánci források. In: *Bevezetés a magyar őstörténet kutatásának forrásaiba. I/2.* Szerk. Hajdú P.–Kristó Gy.–Róna-Tas A. Tankönyvkiadó, Bp. 1976. 119–159. l.

Karácsonyi Béla–Szegefű László: Nyugati források. In: *Bevezetés a magyar őstörténet kutatásának forrásaiba. I/2.* 169–186. l.

Kristó Gyula: Magyarországi források. In: *Bevezetés a magyar őstörténet kutatásának forrásaiba. I/2.* 186–194. l.

Szegefű László: A latin írás. In: *Bevezetés a magyar őstörténet kutatásának forrásaiba. III.* Szerk. Hajdú P.–Kristó Gy.–Róna-Tas A. Tankönyvkiadó, Bp. 1980. 29–34. l.

Kristó Gyula: A keresztény időszámítás. In: *Bevezetés a magyar őstörténet kutatásának forrásaiba. III.* 176–182. l.

A honfoglalás korának írott forrásai. Olajos Teréz, H. Tóth Imre, Zimonyi István közreműködésével szerk. Kristó Gyula. Ford. Almási Tibor, Blaskovics József és mások. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1995. 429 l. (SzKK. 7.)

3. Uralkodók életének feldolgozása

III. Béla emlékezete. A szöveganyagot vál., ford., bev., jegyz. Kristó Gyula–Makk Ferenc. A képanyagot vál. Marosi Ernő. Magyar Helikon, Bp. 1981. 215 l. (*Bibliotheca Historica*)

Károly Róbert emlékezete. A szöveganyagot vál., szerk., bev., jegyz. Kristó Gyula–Makk Ferenc. Ford. Almási Tibor, Blazovich László és mások. A képanyagot vál. Marosi Ernő. Európa Könyvkiadó, Bp. 1988. 259 l. + 68 t. (*Bibliotheca Historica*)

Kun László emlékezete. A bevezetőt írta, a forrásszövegeket vál. és a jegyzeteket összeállította Kristó Gyula. Ford. Almási Tibor, Blazovich László és mások. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1994. 277 l. (SzKK. 5.)

Az államalapító. Szerk., előszó: Kristó Gyula. Zrínyi Katonai Kiadó, Bp. 1988. 310 l.

Kristó Gyula–Makk Ferenc: *Az Árpád-házi uralkodók.* Interpress Kiadó, Bp. 1988. 309 l. (*IPM Könyvtár*)

Kristó Gyula–Makk Ferenc: *Az Árpád-ház uralkodói.* I. P. C. Könyvek Kft., [Bp. 1995.] 291 l. + 1 mell.

Pátria-minikönyvek sorozatban 9 kötet:

Kristó Gyula–Makk Ferenc: *Károly Róbert.* Pátria Nyomda, Bp. 1983. 377 l.

Kristó Gyula–Makk Ferenc: *III. Béla.* Pátria Nyomda, Bp. 1985. 381 l.

Kristó Gyula: *Fejedelmek Álmóstól Gézáig.* Pátria Nyomda, Bp. 1988. 451 l.

Kristó Gyula–Makk Ferenc: *I. Andrástól I. Gézáig (1046–1077).* Pátria Nyomda, Bp. 1988. 431 l.

Makk Ferenc: *II. Istvántól III. Istvánig.* Pátria Nyomda, Bp. 1988. 397 l.

Kristó Gyula: *Az utolsó Árpádok,* Pátria Nyomda, Bp. 1990. 401 l.

Blazovich László: *Mátyás király.* Pátria Nyomda, Bp. 1990. 418 l.

Szegfű László: *A trónviszályok korának uralkodói.* Pátria Nyomda, Bp. 1991. 348 l.

Almási Tibor–Tóth Sándor László: *II. Lajos.* Pátria Nyomda, Bp. 1992. 401 l.

4. Magyarország története

Kristó Gyula: A korai feudalizmus (1116–1241), A tatárjárás (1241–1242). In: *Magyarország története. Előzmények és magyar történet 1242-ig.* 2. Főszerk. Székely György. Szerk. Bartha Antal. Akadémiai Kiadó, Bp. 1984. [második kiadás: 1987.] 1007–1440., 1678–1714. (*Magyarország története tíz kötetben 1/2.*)

Makk Ferenc: *Magyarország külpolitikája 1116–1196.* Kézírtos előtanulmány a tízkötetes Magyarország története számára. Szeged, 1977. 120 l.

Kristó Gyula: *Magyarország története 895–1301.* Tankönyvkiadó, Bp. 1984. [további kiadásai: 1985-től kezdve általában évente] 279 l.

Engel Pál–Kristó Gyula: *Magyarország története 1301–1457.* Szerk. Kristó Gyula. Tankönyvkiadó, Bp. 1986. [további kiadásai: 1987-től több alkalommal] 228 l.

Kubinyi András: *Magyarország története 1458–1490.* Szerk. Kristó Gyula. Tankönyvkiadó, Bp. 1991. [második kiadás: 1993., harmadik kiadás: 1994.] 72 l.

Fejezetek a régebbi magyar történelemből. Szerk. Makk Ferenc. I–II. Tankönyvkiadó, Bp. 1981. 219 l., 1985. [további kiadásai: azóta több alkalommal] 207 l.

Chapters from Hungarian History. I. Ed. by István Petrovics. Szeged, 1986. 93 l.

5. Helytörténet (válogatás)

Blazovich László–Kristó Gyula: *A csongrádi régió 1100 éve.* Csongrád Megye Önkormányzata, Szeged, 1993. 104 l.

László Blazovich–Gyula Kristó: *The 1100 Years of the Csongrád Region*. Published by Csongrád County Council. Szeged, 1995. 98 l.

Szeged története. 1–4. Sorozatszerk. Kristó Gyula. Somogyi Könyvtár, Szeged, 1983–1994.

Petrovics István: Az egységesülés útján (1242–kb. 1440). In: *Szeged története* 1. *A kezdetektől 1686-ig*. Szerk. Kristó Gyula. Somogyi Könyvtár, Szeged, 1983. 347–423. l.

Szegfű László: Magyar honfoglalás a szegedi tájon., A helyi lakosság etnikuma., Szeged neve., A szegedi sóközpont., Társadalmi válság., Ajtony leverése., A táj az országos politikában., Egyházi viszonyok., A só., Kun betelepedés, mongol pusztítás. In: *Szeged története*. 1. 226–228., 229–232., 243–248., 268–269., 275–277., 316–324., 327–343. l.

Szeged története. Kronológia a kezdetektől 1944-ig. Szerk. Kristó Gyula. Somogyi Könyvtár, Szeged, 1992. 98 l.

Petrovics István: Szeged történeti kronológiája 1183–1543 eleje. In: *Szeged története. Kronológia a kezdetektől 1944-ig*. Szerk. Kristó Gyula. Somogyi Könyvtár, Szeged, 1992. 14–31. l.

Tóth Sándor: Szeged történeti kronológiája 1543. febr.–1719. máj. 21. In: *Szeged története. Kronológia a kezdetektől 1944-ig*. 31–43. l.

Blazovich László–Szakály Ferenc: Középkor. In: *Makó története a kezdetektől 1849-ig*. Szerk. Blazovich László. Makó, 1993. 145–197. l. (*Makó monográfiája* 4.)

Szegfű László: Az Árpád-ház kihalásától Mohácsig. In: *Baja története a kezdetektől 1944-ig*. Szerk. Kőhegyi Mihály. Akadémiai Kiadó, Bp. 1989. 77–158. l.

Kristó Gyula: A középkori Csaba. In: *Tanulmányok Békéscsaba történetéből*. Szerk. Kristó Gyula–Székely Lajos. Békéscsaba Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága, Békéscsaba, 1970. 19–36. l.

Kristó Gyula: A középkori Tápé. In: *Tápé története és néprajza*. Szerk. Juhász Antal–Ilia Mihály. Tápé Község Tanácsa, Tápé, 1971. 47–56. l.

Szegfű László: Mezőberény középkori története. In: *Mezőberény története*. I. Szerk. Szabó Ferenc. Mezőberény Nagyközség Tanácsa, Mezőberény, 1973. 71–91. l.

T. Juhász Irén–Kristó Gyula: Vésztő a középkorban. In: *Vésztő története*. Szerk. Szabó Ferenc. Nagyközségi Tanács, Vésztő, 1973. 91–117. l. [második kiadás: 1982. 85–110. l.]

Sebők Ferenc: A középkor évszázadai. In: *Algyő és népe. Tanulmányok*. Szerk. Hegyi András. Somogyi Könyvtár, Szeged, 1987. 81–85. l.

Tóth Sándor László: A mohácsi csatától a karlócai békéig (1526–1699). In: *Algyő és népe*. 87–93. l.

Kosztá László: Az Árpád-kori halászfalutól a püspöki mezővárosig. In: *Tanulmányok Mohács történetéből. A település fennállásának 900. évfordulójára*. Szerk. Ódor Imre. Mohács, 1993. 11–48. l.

Petrovics István: A honfoglalástól Mohácsig. In: *Kiskundorozsma. Tanulmányok*. Szerk. Kövér Lajos–Tóth Sándor László. Somogyi Könyvtár, Szeged, 1995. 75–104. l.

6. Thuróczy János

Johannes de Thurocz: Chronica Hungarorum. I. Textus. Edd. Elisabeth Galántai–Julius Kristó. Akadémiai Kiadó, Bp. 1985. 332 l. (*Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum. Series nova*. VII.)

Johannes de Thurocz: Chronica Hungarorum. II. Commentarii. 1. Ab initiis usque ad annum 1301. 2. Ab anno 1301 usque ad annum 1487. Composuit Elemér Mályusz. Adjuvante Julio Kristó. Akadémiai Kiadó, Bp. 1988. 603, 500 l. (*Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum. Series nova*. VIII–IX.)

7. Forráskiadványok (a 2., 3., 6. és 8. pontban említettekén kívül)

a/ latin szövegközlés

Karácsonyi Béla–Kristó Gyula: Oklevelek a Csák-territórium történetéhez. *AUSz. AH. 36* (1971) 40 l.

Blazovich László–Géczi Lajos: Kiadatlan oklevelek az egri egyházak levéltáraiból. *Levéltári Közlemények* 58 (1987) 27–37. l.

Blazovich László–Géczi Lajos: Oklevelek a Csanád nemzetség történetéhez. In: *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. XVIII. Szerk. Blazovich László. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, 1991. 5–16. l.

Blazovich László–Géczi Lajos: *A Telegdiék pere 1568–1572*. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, 1995. 283 l. + 1 térkép. (*Dél-alföldi évszázadok* 6.)

b/ magyar fordítás

Petrus Ransanus: A magyarok történetének rövid foglalata. Közreadja Blazovich László–Sz. Galántai Erzsébet. Európa Könyvkiadó, Bp. 1985. 260 l. (*Bibliotheca Historica*)

Középkori históriák oklevelekben (1002–1410). A szövegeket vál., előszó, jegyz. Kristó Gyula. Ford. Almási Tibor, Blazovich László és mások. Szegedi Középkorász Műhely–Gondolat Kiadó, Szeged, 1992. 348 l. (*SzKK* 1.)

Ludovicus Tubero: Kortörténeti feljegyzések (Magyarország). Közreadja Blazovich László–Sz. Galántai Erzsébet. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1994. 403 l. (*SzKK* 4.)

Szent Istvántól Mohácsig. Források a középkori Magyarországról. Összeáll. Blazovich László–Kristó Gyula–Makk Ferenc. A bevezetőt írta és a kötetet szerk. Blazovich László. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1994. 262 l. (*SzKK* 6.)

Kristó Gyula: *Olvasókönyv Békés megye történetéhez*. I. *A honfoglalástól 1715-ig*. A Békés Megyei Tanács Művelődésügyi Osztályának kiadása, Békéscsaba, 1967. 175 l. + 8 t. (*Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból* 1.)

Kristó Gyula: *Békés megye a honfoglalástól a törökvilág végéig*. Nyolcszáz esztendő a források tükrében. Békés Megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya, Békéscsaba, 1981. 264 l. + 8 t. + 1 térkép. (*Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból* 9.)

Csongrád megye évszázadai. Történelmi olvasókönyv. I. *A honfoglalástól a polgári forradalom és szabadságharc végéig*. Szerk. Blazovich László. Csongrád Megye Tanácsa VB Művelődési Osztálya–Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, 1985. 392 l. + 1 térkép.

Borzákné Nacsa Mária–Szegfű László: Egy Délkelet-Európát bemutató földrajzi munka a XIV. század elejéről. (*Descriptio Europae Orientalis*.) *A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. Tanulmányok a marxizmus-leninizmus és a történettudomány köréből*. 1987/1988. 13–27. l.

8. Anjou-kori oklevéltár

I. 1301–1305. Szerk. Kristó Gyula. Bp.–Szeged, 1990. 529 l.

II. 1306–1310. Szerk. Kristó Gyula. Bp.–Szeged, 1992. 613 l.

III. 1311–1314. Szerk. Kristó Gyula. Bp.–Szeged, 1994. 535 l.

VII. 1323. Szerk. Blazovich László–Géczi Lajos. Bp.–Szeged, 1991. 509 l.

VIII. 1324. Szerk. Blazovich László. Bp.–Szeged, 1993. 441 l.

9. Lexikon

A magyar föld és nép korai történetének enciklopédiája. Próbaüzet. Főszerk. Bökönyi Sándor–Kristó Gyula. Bp.–Szeged, 1987. 36 l.

Korai magyar történeti lexikon (9–14. század). Főszerk. Kristó Gyula. Szerk. Engel Pál–Makk Ferenc. Akadémiai Kiadó, Bp. 1994. 755 l. + 17 mell.

10. Acta

AUSz. AH. Kristó Gyula által szerkesztett kötetek: 44 (1973), 48 (1974), 55 (1976), 66 (1979), 67 (1980), 71 (1982), 75 (1983), 78 (1984), 83 (1986), 86 (1988), 92 (1991), 98 (1993). Makk Ferenc által szerkesztett kötetek: 82 (1985), 84 (1987), 90 (1990), 96 (1992), 102 (1995). A 17 kötetben kb. 80 középkori tárgyú cikk jelent meg.

11. Könyvtár, Műhely

SzKK. Sorozatszerk. Kristó Gyula. A fentebb már közöltekén kívül a sorozatban megjelent:

Makk Ferenc: *Magyar külpolitika (896–1196)*. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1993. 203 l. (SzKK 2.)

Kristó Gyula: *A Kárpát-medence és a magyarság régmúltja (1301-ig)*. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1993. [második kiadás: 1994.] 299 l. (SzKK 3.)

Kristó Gyula: *A magyar állam megszületése*. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1995. 383 l. (SzKK 8.)

A Szegedi Középkorász Műhely kiadásában sorozaton kívül látott napvilágot:

Kristó Gyula: *Honfoglaló fejedelmek: Árpád és Kurszán*. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1993. 95 l.

Kelet és Nyugat között. Történeti tanulmányok Kristó Gyula tiszteletére. Szerk. Koszta László. Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1995. 521 l.

Gyula Kristó: *Hungarian History in the Ninth Century*. Szeged, 1996. 231 l.

12. Egyéb

Kristó Gyula–Makk Ferenc: *Krónikáink keletkezéstörténetéhez. Történelmi Szemle* 15 (1972) 198–203. l.

Tanulmányok Csongrád megye történetéből. Szerk. Blazovich László.

Érszegi Géza: *Adatok Szeged középkori történetéhez*. In: *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. VI. Szerk. Blazovich László. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, 1982. 13–51. l.

Petrovics István: *A szegedi vár korai történetéhez*. In: *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. VI. 53–66. l.

Dél-alföldi évszázadok. A szerkesztőbizottság elnöke Kristó Gyula. Eddig: I–VII.

Blazovich László: *A Körös–Tisza–Maros köz középkori településrendje*. Békés és Csongrád Megye Tanácsa VB Művelődési Osztálya, Békéscsaba–Szeged, 1985. 207 l. + 1 térkép. (*Dél-alföldi évszázadok* 1.)

Aetas. Történettudományi folyóirat. A szerkesztőség középkorász tagjai: Dávid Tamás, Koszta László, Lele József. Középkori tárgyú tematikus számok: 1985/1., 1990/3., 1991/2., 1991/3–4., 1993/1., 1994/1.

GYULA KRISTÓ

RESEARCH IN MEDIEVAL STUDIES IN SZEGED

In the first decades of the 75 year history of the University of Szeged, the best researchers (Sándor Márki, Elemér Mályusz, József Deér and Emma Lederer) each spent just a few short years in the city. In the 1950s and 1960s the situation became even worse. At that time not a single researcher was working in Szeged. All important positions were held by researchers in modern history. The first signs of an improvement began in the early 1970s. Cooperation among various young researchers led to the compilation of numerous joint

works. The real turning-point came in the first half of the 1980s. Medieval researchers were appointed to head two separate university faculties and in the 1990s a third faculty head post was filled by a medieval specialist. Other experienced researchers took on the management duties at the archives and at the college faculty. Other positions at the university faculties were filled by young, home-grown academics.

With the larger number of staff the introduction of a degree course in Medieval Studies became possible and, subsequently, a Ph.D. programme was also established. In 1992, many of Szeged's medieval researchers — working at the city's university, college, museum and archives — joined together to found the "Szeged Workshop for Medieval Studies". This workshop provided the many years of academic collaboration with an organisational framework. To date, the academic achievements of members of the workshop have included: five volumes based on the archives of the Angevin (Anjou) Period; a series of more than eight volumes on the Medieval Library of Szeged. In addition, many other important academic works (Lexicon of early Hungarian history, the publication of János Thuróczy's chronicle with commentary, lecture notes, pictures) have been achieved through the participation of these Szeged academics. They played an important and decisive role in all these undertakings. The bibliography, appended to this study, gives information on the results of these collective works, but does not extend to items initiated by individuals working on their own.